

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKİ DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

Əlyazması hüququnda

LEYLA QABİL qızı ABASOVA

**AZƏRBAYCAN DÖVLƏT NƏŞRİYYATI –
“AZƏRNƏŞR”İN YARANMASI VƏ FƏALİYYƏTİ**

İxtisas: 3356.01 – Kitabxanaşünaslıq,
biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq

**Tarix üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi
almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın**

A V T O R E F E R A T I

BAKİ – 2015

Dissertasiya işi Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin “Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi” kafedrasında yerinə yetirilmişdir.

Elmi rəhbər: **Bayram Vəli oğlu Allahverdiyev**
tarix üzrə elmlər doktoru, professor

**Rəsmi
opponentlər:** **Almas Qasım qızı Binnətova**
filologiya üzrə elmlər doktoru

Aşur Müseyib oğlu Əliyev
tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Aparıcı təşkilat: **Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət
və İncəsənət Universiteti**

Dissertasiya işinin müdafiəsi _17_ dekabr 2015-ci il saat _11⁰⁰_ da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının 23 iyul 2015-ci il tarixli 144 sayılı əmrinə əsasən Bakı Dövlət Universitetində yaradılmış Birdəfəlik Dissertasiya Şurasının iclasında keçiriləcəkdir.

Ünvan: AZ 1148. Bakı şəhəri, Z.Xəlilov küçəsi 23. 2 saylı tədris korpusu, 4-cü mərtəbə, 405 saylı auditoriya.

Dissertasiya ilə Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanasında tanış olmaq mümkündür.

Avtoreferat “__17__” noyabr 2015-ci ildə göndərilmişdir.

**Birdəfəlik Dissertasiya
Şurasının elmi katibi:**

**pedaqogika üzrə fəlsəfə
doktoru, dos. E.Y.Əhmədov**

DISSERTASIYANIN ÜMUMİ SƏCİYYƏSİ

Tədqiqatın aktuallığı. Cəmiyyətin tərbiyə, əxlaq, elm, maarif, təhsil qarşısında qoyduğu mühüm vəzifələrin dövrün tələbləri səviyyəsində yerinə yetirilməsi kitabşünaslıq elmləri kompleksinin, o cümlədən nəşriyyat bilikləri sisteminin inkişafından çox asılıdır. Nəşriyyat bilikləri sistemində əsas yeri nəşriyyatların yaranması, kitab nəşri, onun inkişafı xüsusiyyətləri, nəzəri və təcrübi məsələlər tutur. Kitab nəşri müxtəlif dövrlərdə, xüsusilə indiki mərhələdə daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Dünyanın müxtəlif xalqları, ölkələri, o cümlədən Azərbaycan xalqı kitab nəşrinə, onun yayılmasına, mütaliəsinə həmişə böyük əhəmiyyət vermişdir. Kitab nəşri işinin yaxşılaşdırılması Azərbaycan dövlətinin daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Ümumiyyətlə, nəşriyyat işi kitab mədəniyyətinin mühüm sahələrindən biridir. Nəşriyyat işi bəşəriyyət tarixinin bütün mərhələlərində cəmiyyətə, insanlara xidmət etməyə istiqamətlənmişdir. Nəşriyyatların fəaliyyəti, əsasən dövlət, özəl, ictimai birliklər tərəfindən həyata keçirilir. Nəşriyyat fəaliyyətinin əsas vəzifəsi cəmiyyətin çap əsərlərinə olan və daim artan tələbatını ödəməkdən ibarətdir. Onların fəaliyyəti təsərrüfat müstəqilliyinə, inzibati idarəetməyə, rəhbərliyə, hər bir nəşriyyatın fərdi təşəbbüskarlığına əsaslanır.

Hələ Sovet hakimiyyətinin ilk illərində kitab nəşri, mətbuatın inkişafı ön plana çəkilmişdir. Bu, ölkədə dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini, maarif və mədəniyyətin, təhsilin inkişaf etdirilməsini mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyurdu. Buna görə də, bu mühüm vəzifələrin müvəffəqiyyətlə həlli ölkədə nəşriyyatların təkilini və inkişafını tələb edirdi.

1920-ci il may ayının 8-də Azərbaycan Xalq Maarif Komissarlığı bütün mətbəələrin kağız ehtiyatının və digər çap vasitələrinin milliləşdirilməsi haqqında dekret elan etdi. Dekretdə həqiqətən mətbuat azadlığını təmin etmək mətbuatın kapitaldan asılılığını ləğv etmək, onu fəhlə və kəndlilərə çatdırmaq, kitab, qəzet və digər çap əsərlərini nəşr etmək üçün bütün texniki və maddi vasitələri zəhmətkeşlərin ixtiyarına vermək, nəşr edilmiş ədəbiyyatı bütün xalq kütləsi arasında yaymaq və s. məsələlər qarşıya qoyulmuşdu. Çap əsərlərinin nəşri üçün mövcud olan bütün maddi və texniki vasitələri milliləşdirib Xalq Maarif Komissarlığına və bütün kağız ehtiyatının həmin komissarlığın Baş Kağız İdarəsinə verilməsi zəruri hesab edilirdi. Məqsəd isə kitab nəşrini dövrün tələbləri səviyyəsində təkil etməkdən ibarət idi. Bu səbəbdən də, 1920-ci ilin iyun ayında Azərbaycan

“Azərmərkəzizmətəbuat”ın yaradılması və nəticədə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaradılması həyata keçirildi.

1920-ci ildən fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı ilk növbədə elmi-kütləvi ədəbiyyatın, dərsliklərin və dərs vəsaitlərinin nəşrini həyata keçirməyə başladı, tədricən öz fəaliyyətini genişləndirdi və Azərbaycan Respublikasında kitab nəşrini həyata keçirən böyük bir universal nəşriyyata çevrildi. Nəşriyyat elmin, təhsilin, maarifin inkişafına xidmət etmək məqsədilə bütün elm və bilik sahələrinə aid kitab nəşrini həyata keçirməyə başladı, Azərbaycan kitabının sahə quruluşunda, tipologiyasında, seriyalarla nəşrində çox böyük rol oynadı. Azərbaycanda təbiət elmlərinə, texnika sahələrinə, kənd təsərrüfatına, tibbə, incəsənətə və digər sahələrə dair müxtəlif növlərdə, tiplərdə və nəşr tiplərində kitabları çap etdi. Onun nəşrləri geniş oxucu auditoriyasının qəlbinə yol tapdı, onlara zəngin bilik və məlumat verdi. Beləliklə də ölkəmizdə nəşriyyat vasitəsilə kitaba böyük rəğbət yarandı. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı nəinki kitabları nəşr edir, eyni zamanda onun təbliği və yayılmasına xüsusi diqqət yetirirdi. Buna görə də Sovet hakimiyyətinin birinci onilliyində Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı nəşriyyatçılıq fəaliyyəti ilə bərabər kitab ticarəti işini də təşkil etmiş və beləliklə, respublikamızda elmin, maarifin, mədəniyyətin, təhsilin inkişafında həlledici rol oynamışdı.

Nəşriyyat, fəaliyyəti dövründə kitab nəşri sahəsində təqdir olunmağa, öyrənilməyə layiq təcrübə qazanmışdır. Bu təcrübənin öyrənilməsi, tədqiq edilməsi kitabçılıq işi baxımından çox aktualdır. Çünki müasir dövrdə ölkəmizdə geniş nəşriyyat şəbəkəsi mövcuddur. “Azərnəşr” kimi universal nəşriyyatın tədqiq olunması və onun gözəl ənənələrinin çağdaş dövrdə nəşriyyat sistemində tətbiq edilməsi də vacib elmi problemdir. Çünki indiyə qədər 90 ildən artıq fəaliyyət göstərən “Azərnəşr”in nəşriyyat fəaliyyəti əsaslı şəkildə öyrənilməmişdir. Bu tədqiqat işinin aktuallığı da elə bununla bağlıdır.

Tədqiqatın öyrənilmə səviyyəsi. Kitab nəşri maarif, mədəniyyət, elm və təhsilin inkişafı ilə sıx bağlı olduğuna və onların inkişafında xüsusi yer tutduğuna görə daim öyrənilməyə, tədqiq olunmağa zəruri olan problem sayılır. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının kitabçılıq işində qazandığı nailiyyətlər müxtəlif xarakterli elmi əsərlərin, tədqiqatların, monoqrafiyaların, dissertasiyaların mövzusu olmuşdur. Kitab nəşri ilə bağlı ölkəmizdə aparılan elmi tədqiqat işlərində də bu və ya digər dərəcədə “Azərnəşr”in kitab nəşri, istehsalı və yayılması sahəsindəki fəaliyyətinə müəyyən yer verilmişdir. Kitabçılıq işinin öyrənilməsi sahəsində tar.e.dok.,

prof. B.V.Allahverdiyevin xüsusi xidmətləri vardır. Alimin bir sıra elmi əsərlərində, monoqrafiyalarında, kitablarında və doktorluq dissertasiyasında “Azərnəşr”in fəaliyyətinə müəyyən qədər yer verilmişdir. Xüsusilə, “Kitabşünaslığın əsasları” monoqrafiyasında “Azərnəşr”in sahəvi ədəbiyyatın və kitabın tipologiyasında rolu qismən də olsa işıqlandırılmışdır.

Belə tədqiqatlardan biri də, kitabşünas-alim Hacı Həsənov tərəfindən həyata keçirilmişdir. Hacı Həsənovun elmi-tədqiqat işi, yəni dissertasiya mövzusu “Azərbaycanda kitab nəşri işinin təşkili (1920-1930-cu illər)” adlanır. Hacı Həsənovun 1989-cu ildə çap edilmiş “Azərbaycan kitabının inkişaf mərhələləri” adlı monoqrafiyasında “Azərnəşr”in fəaliyyətinə müəyyən qədər yer verilmişdir.

Problemin öyrənilməsi sahəsində müxtəlif səpkili elmi əsərlərdə, monoqrafiyalarda, kütləvi nəşrlərdə yeri gəldikcə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının fəaliyyəti qismən də olsa işıqlandırılmışdır. Bu mənada A.Ələkbərovun rus dilində çap etdirdiyi “Этапы развития Азербайджанского книгоиздательства” kitabında, xüsusilə alimin 1973-cü ildə Moskvada müdafiə etdiyi “Книгоиздательское дело в Азербайджанской ССР в послевоенной период (1946-1970 г.г.)” (дисс. канд. филол. наук.) adlı dissertasiya işində “Azərnəşr”in fəaliyyətinə müəyyən qədər yer verilmişdir.

Kütləvi nəşrlərdən İ.Umudlunun “Kitab nəşri bu gün” adlı kitabında da monoqrafiyaların, elmi-kütləvi kitabların nəşrində qismən də olsa “Azərnəşr”in fəaliyyəti işıqlandırılmışdır.

Bütün bu tədqiqatlarda “Azərnəşr”in fəaliyyəti demək olar ki, qismən verilmiş və əsaslı ümumiləşdirmələr, təhlillər aparılmamışdır. Buna görə də Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması, formalaşması, inkişafı, müasir vəziyyəti və perspektivləri elmi şəkildə, hərtərəfli tədqiqi, təhlili və ümumiləşdirilməsi ilk dəfə məhz bu dissertasiya işində öz elmi-nəzəri və təcrübi həllini tapmışdır.

Tədqiqatın obyektı. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranmasından 2010-cu ilə qədərki fəaliyyətidir.

Tədqiqatın predmeti. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının çap məhsulunun inkişaf qanunauyğunluqlarıdır.

Tədqiqatın məqsəd və vəzifələri. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması, formalaşması və inkişafının etibarlı, tarixi mənzərəsini yaratmaq, fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini meydana çıxarmaq, Azərbaycan Respublikasının nəşriyyat sistemində onun yerini müəyyənləşdirməkdir. Bu

qarşıya qoyulmuş ümumi məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakı konkret vəzifələri təklif edirik:

- Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması fəaliyyəti, inkişafını şərtləndirən əsas ilkin şərait və amillərin meydana çıxarılması;

- Azərbaycan kitabının inkişaf dinamikasında nəşriyyatın yerini müəyyənləşdirmək;

- Nəşriyyatın fəaliyyət istiqamətlərini aydınlaşdırmaq;

- Nəşriyyatın inkişaf perspektivini meydana çıxarmaq;

- Nəşriyyatın ənənə və təcrübəsinin öyrənilməsi və ümumiləşdirilməsi.

Tədqiqatın elmi yeniliyi. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması və fəaliyyətinə həsr edilmiş ilk sistemli tədqiqatdır. Tədqiqat “Azər-nəşr”in yaranması və fəaliyyətinin inkişaf mərhələlərini elmi cəhətdən əsaslandıran ilk təcrübədir.

Müdafiəyə aşağıdakı müddəalar çıxarılır:

- Nəşriyyatın yaranma tarixini meydana çıxarmaq;

- Nəşriyyatın Azərbaycan kitabının inkişafındakı yerini müəyyənləşdirmək;

- Nəşriyyatın kitabın sahə quruluşundakı xidmətini işıqlandırmaq;

- Azərbaycan kitabının nəşrində və yayılmasındakı fəaliyyətini ümumiləşdirmək;

- Kitab nəşrində redaktorların, tərcüməçilərin, bədii redaktorların, rəssamların fəaliyyətlərini üzə çıxarmaq;

- Azərbaycan kitabının tipologiyasının inkişafında nəşriyyatın yerini aydınlaşdırmaq;

- Azərbaycan kitabının seriyalı nəşrlərinin buraxılmasında “Azərnəşr”in xidmətini müəyyənləşdirmək;

- Müxtəlif elm sahələri üzrə, ayrı-ayrı dillərdən tərcümə kitabının inkişafında nəşriyyatın fəaliyyətini işıqlandırmaq;

- İlk dəfə olaraq Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması və fəaliyyətinin əsaslı şəkildə tədqiqi problemin tədqiqinin elmi əhəmiyyəti hesab edilir.

Tədqiqatın metodları. Qarşıya qoyulan vəzifələri həll etmək üçün bir-birini tamamlayan kompleks tədqiqat metodlarından: müqayisəli tarix, statistik, tipoloji və s. istifadə edilmişdir. Respublikanın siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının tarixi ilə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının fəaliyyətinin yaranması, inkişafı tarixinin qarşılıqlı əlaqəsinin meydana çıxarılmasında tarixi metodun çox böyük rolu olmuşdur. Ümumi statistik metod nəşriyyatın fəaliyyətinin inkişaf dinamikasının bu və ya digər mərhələlərində

kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin müəyyənləşdirilməsində müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan kitabının müxtəlif növlərdə, tiplərdə və nəşr tiplərində inkişafında nəşriyyatın fəaliyyətinin meydana çıxarılmasında tipoloji metod xüsusi yer tutur. Buna görə də problemin öyrənilməsində tipoloji metoddan geniş şəkildə istifadə edilmişdir. Problemin tədqiq olunmasına sistemli və kompleks yanaşma nəşriyyatın inkişaf tarixinin tam mənzərəsini meydana çıxarmağa imkan vermişdir.

Tədqiqatın mənbə bazası - “Azərnəşr”-in kitab nəşri sahəsində fəaliyyətini meydana çıxarmağa imkan verən biblioqrafik nəşrlərin, hər şeydən əvvəl “Azərbaycan kitabı”nın (II cild, I kitab, Bakı, 1982); kitab letopislərinin “Azərbaycan kitab letopisi: 1920-1925” (Bakı, 1962); “Azərbaycan kitab letopisi: 1942-1946” (Bakı, 1951); dissertantın elmi jurnallarda dərc edilmiş məqalələri və kafedrada nəzəri seminarda “Azərnəşr”-in yaranması tarixindən” mövzusunda çıxışı; Azərbaycan mətbuat salnamələrinin, Birillik Azərbaycan kitabıyyatlarının, nəşriyyat və kitab ticarəti kataloqlarının, yeni nəşrlər kataloqlarının rolunu xüsusi qeyd edə bilərik.

Dissertasiyanın yazılmasında arxiv və dövrü mətbuat materiallarından, elm, təhsil, maarif, mədəniyyət məsələləri üzrə müxtəlif növlü və tipli ədəbiyyatlardan geniş istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəzəri-metodoloji əsası – Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının “Nəşriyyat işi haqqında” Qanunu, dövlətçilik və Azərbaycançılıq ideologiyası, alimlərin tədqiq edilən problemlə əlaqədar elmi, nəzəri əsərləri tədqiqatın nəzəri-metodoloji əsasını təşkil edir.

Tədqiqatın nəzəri və təcrübi əhəmiyyəti. Problemin elmi nəticələrindən respublikanın nəşriyyat sistemində, eyni zamanda “Kitabşünaslıq” ixtisası üzrə tədris vəsaiti və xüsusi kurs kimi də istifadə oluna bilər.

Müəllifin çap edilmiş elmi əsərlərindən “Azərbaycan kitab tarixi”, “Azərbaycan Respublikasının nəşriyyat sistemi”, “Azərbaycan kitabının tipologiyası” və s. fənlərin tədrisində, xüsusilə seminar və təcrübi məşğələlərdə geniş şəkildə istifadə edilir.

Tədqiqatın nəticələrinin aprobasiyası. Dissertasiya işi Bakı Dövlət Universitetinin “Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi” kafedrasında yerinə yetirilmişdir. Dissertasiyanın məzmunu, əsas müddəa və nəticələri müəllifin çap olunmuş elmi məqalələrində (dərc edilmiş elmi məqalələrin həcmi 12 ç.v.-dən çoxdur) öz əksini tapmışdır.

Dissertasiyanın quruluşu və həcmi. Dissertasiyanın quruluşu tədqiqatın məqsəd və vəzifələrinə uyğun müəyyənləşdirilmişdir.

Elmi iş giriş, üç fəsil, nəticə və istifadə edilmiş ədəbiyyatın bibliografik siyahısından ibarətdir.

DİSSERTASIYANIN ƏSAS MƏZMUNU

Dissertasiya işinin “Giriş” hissəsində tədqiqatın aktuallığı əsaslandırılır, mövzunun işlənmə səviyyəsi təhlil edilir, tədqiqat işinin obyekti, predmeti, məqsədi, vəzifəsi, metodologiyası müəyyənləşdirilir. Tədqiqatın mənbəşünaslıq bazası, elmi-nəzəri və əməli əhəmiyyəti göstərilir. Müdafiəyə çıxarılan əsas müddəalar, tədqiqatın aprobasiyası və dissertasiya işinin quruluşu haqqında məlumat verilir.

Dissertasiya işinin **birinci fəsl** **“Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması və inkişaf tarixindən (1920-1940)”** adlanır və dörd yarımfəslə ehtiva edir.

Azərbaycan xalqının mədəni, elmi, siyasi səviyyəsinin yüksəlməsində Azərbaycan kitabı böyük əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə, Azərbaycan kitabının yaradılması nəşriyyat prosesindən keçir və hər bir kitabın nəşri müəyyən məqsəd və vəzifəni yerinə yetirir. Əsərin nəşriyyat-redaksiya prosesində formalaşması, çapdan edilməsi nəşriyyat fəaliyyəti ilə əlaqədardır.

Dissertasiya işinin I fəslinin birinci yarımfəsl **“Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranmasına təsir göstərən amillər sistemi”**nə həsr olunmuşdur. Burada qeyd olunur ki, “Azərnəşr” Sovet hakimiyyəti illərində yaradılan ilk universal nəşriyyatdır. Belə bir nəşriyyatın yaranmasına tələbat, hər şeydən əvvəl 1920-ci illərdə kitaba, mətbuata tələbatın mövcudluğu və artması ilə əlaqədar olmuşdur. Çünki Azərbaycanda yeni qurulmuş Sovet hakimiyyətinin, başqa sözlə, Sovet dövlətinin məqsəd və vəzifələrini əhali arasında yaymaq, əhaliyə çatdırmaq əsas vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur. Digər tərəfdən, yeni qurulan Sovet dövlətində maarifə, mədəniyyətə, təhsilə, elmə üstünlük verildi. Bu problemlərin müvəffəqiyyətlə həll edilməsi kitabçılıq işini, yəni kitab nəşri, təbliği və yayılmasını dövrün tələbləri səviyyəsində qurmağı tələb edirdi¹.

Azərbaycan İnqilab Komitəsinin sədri N.Nərimanovun imzası ilə 1920-ci il iyun ayının 9-da Azərbaycan Mətbuat şöbəsi və Dövlət Nəşriyyatı – “Azərmərkəzimətbuat”ın yaradılması haqqında Dekret qəbul edildi.

¹ Allahverdiyev B.V. Azərbaycan kitab nəşri problemləri (1920-1940) // Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal, 2010, №1, s.18.

“Azərmərkəzizəmtəbuat” idarə funksiyasını yerinə yetirirdi, yəni mətbuat və nəşriyyat işinə ümumi rəhbərliyi həyata keçirirdi. Bu idarənin artıq kitab nəşrini, təbliği və yayılmasını təşkil edən nəşriyyatı var idi. Bu elə dövlət nəşriyyatı kimi indi də fəaliyyət göstərən “Azərnəşr” idi. Hələ, 1923-cü il noyabrın 25-dən dekabr ayının 1-i tarixinə çağırılmış III Ümumazərbaycan Sovetlər qurultayı “Azərnəşr”in, inkişafına və onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə böyük əhəmiyyət verdi. Bunun nəticəsi idi ki, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı 1924-cü ildən geniş fəaliyyətə başladı. 1924-cü il martın 1-dən “Azərnəşr”in sədri Məmməd zadə, Nəşriyyat şöbəsinin müdiri isə Hənəfi Zeynallı olmuşdur¹.

Azərbaycan SSR Xalq Maarif Komissarlığına tabe olan “Azərnəşr” çap ediləcək əsərlərin nəşri, təbliği və ticarəti ilə məşğul olmalı idi. “Nəşriyyatın tərkibinə eyni zamanda mətbəə, cildxana, mərkəzi kitab anbarı, mərkəzi kitab mağazası, mərkəzi kitab mağazasının baş kağız anbarı, musiqi-not mağazası və musiqi alətləri emalatxanası daxil idi. İlk illərdə nəşriyyat əsasən dərsliklər, uşaq ədəbiyyatı, bədii və elmi-kütləvi kitablar çap edirdi². Bununla belə qeyd etməliyik ki, 1920-1940-cı illərdə “Azərnəşr” dövlət nəşriyyatı kimi formalaşmış, dövrün, şəraitin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla fəaliyyət göstərmişdir.

Dissertasiya işinin I fəslinin ikinci yarım fəslə “Azərnəşr”in ayrı-ayrı elm sahələri üzrə kitab nəşri sahəsindəki fəaliyyəti”nə həsr edilmişdir. “Azərnəşr” istehsalat-texniki, elmi-kütləvi, tədris ədəbiyyatının, uşaqların məktəbdən kənar mütaliəsi üçün kitabların, hərbi mövzuda əsərlərin nəşrinə geniş yer verirdi. Nəşr edilən ədəbiyyatın əksəriyyəti rus dilindən tərcümə edilən kitablar idi. 1930-cu illərdən ümumi çap məhsulu içərisində təbiətşünaslıq, kənd təsərrüfatı, texnika və sənaye sahələrinə aid ədəbiyyatın xüsusi çəkisi durmadan artır, elmi səviyyəsi yüksəlir və mövzusu genişlənirdi.

1938-1940-cı illərdə respublikanın bütün nəşriyyatları 3217 adda 22.369.500 nüsxə kitab və kitabça nəşr etmişdi³. Bu o dövr üçün böyük nailiyyət idi. Onu da qeyd etmək ki, bu çap məhsulu içərisində ədəbiyyatın çox hissəsi “Azərnəşr” in payına düşürdü. Çünki “Azərnəşr” 1920-ci illərin

¹ Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Dövlət Arxivi (MDA). Azərbaycan Xalq Maarif Komissarlığı. F.57. siy.7, iş 68, v.24

² Mirəhmədov Ə., Həsənov H. Sovet Azərbaycanının kitab mədəniyyəti. Bakı: Azərnəşr, 1975, s.25

³ Azərbaycan SSR-in mətbuatı (1920-1956). B., Azərb.SSR Dövlət Kitab Palatası, 1958, s.9.

axırlarından müharibə ərəfəsinə qədərki dövrdə hər il 400-addan çox kitab buraxırdı.

Dissertasiya işinin I fəslinin üçüncü yarım fəslə "Tədris kitablarının yaranmasında və inkişafında "Azərnəşr"-in rolu" adlanır. Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin ilk illərində maarifin, təhsilin inkişafı dövlətin qarşısında duran ən vacib problemlərdən hesab edilirdi. Buna görə də məktəblərin təşkili, onların tədris vəsaitləri ilə təmin edilməsi bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsini də zərurətə çevirirdi. Azərbaycanda 1920-ci il aprelin 29-dan bütün xüsusi tədris müəssisələri dövlət hesabına keçdi. Mövcud olan müxtəlif məktəblər əvəzinə vahid məktəb təşkil olundu.

1920-ci il may ayının 15-də Xalq Maarif Komissarlığının Məktəblər şöbəsinin nəzdində dərs kitabları hazırlamaq üçün Xüsusi Komissiya təşkil edilmişdi. N.Nərimanovun imzası ilə 1920-ci il dekabrın 16-da Azərbaycan İnkilab Komitəsi Azərbaycan dilində dərs kitablarının tərtib edilməsi haqqında Dekret verdi¹. Bu dövrdə "Azərnəşr"-in çap məhsulu içərisində müəyyən hissəni orta ixtisas məktəbləri, ali məktəblər üçün tərtib edilən dərsliklər tutur. Dərsliklər azərbaycanlı müəlliflər tərəfindən hazırlanmış orijinal və tərcümə olunmuş dərsliklərdən ibarət olmuşdur. Bu dərsliklərin tirajı 3000-5000 (hər birinin) olmuş və böyük əksəriyyəti rus müəlliflərinin tərtib etdikləri dərsliklərin tərcüməsindən ibarət idi. Respublikamızda "Azərtədrisnəşr", yəni Azərbaycan Tədris Pedaqoji Ədəbiyyatı Nəşriyyatı yaranana qədər (1960) tədris kitabları, ümumtəhsil məktəbləri üçün dərsliklərin və dərs vəsaitlərinin, metodiki ədəbiyyatın nəşri əsasən "Azərnəşr" tərəfindən həyata keçirilmişdir.

Dissertasiya işinin I fəslinin dördüncü yarım fəslə "Azərbaycan kitabının təbliği və yayılmasında "Azərnəşr"-in fəaliyyəti" nə həsr olunmuşdur. "Azərnəşr" 1920-ci illərdə çapdan buraxılan kitabların oxucular arasında yayılması məqsədilə nəşriyyat və kitab ticarəti kataloqları buraxmağa başlamışdı. Bu kataloqları buraxmaqda məqsəd oxuculara, geniş mənada əhali kütləsinə çap edilən və satışa buraxılan kitablar haqqında biblioqrafik məlumatları çatdırmaqdan ibarət idi.

"Azərnəşr" 1933-cü ilə qədər kitab nəşr etməklə bərabər, respublikamızda kitab ticarəti ilə də məşğul olmuş, müxtəlif növlü və tipli ədəbiyyatın müxtəlif oxucu qrupları arasında yayılmasında çox böyük rol oynamışdır. O, bu mühüm fəaliyyət sahəsinin səmərəli təşkili üçün biblioqrafik göstəricilər, kataloqlar da nəşr etmişdir. 1924-cü ildə çap

¹ Azərbaycan SSR-in mətbuatı (1920-1956). B., Azərb.SSR Dövlət Kitab Palatası, 1958, s.9.

edilmiş “Azərnəşr”in ticarət qismi əxbarı” adlı kataloqun girişində oxuyuruq: “Azərbaycan kitab nəşrinin bu qədər geniş şəkil alması kitaba göstərilən qaygının ifadəsidir. Kitabsız bir xalq yaşaya və yüksəlməz. Odur ki, Azərbaycanda çıxan mətbuatı, ədəbiyyatı, fəhlə və kəndlilər arasında məktəblərdə yaymağı “Azərnəşr” öz öhdəsinə götürmüşdür. Bu vəsaiti nəşr etməkdə də məqsədimiz məhz budur”¹.

“Azərnəşr”in nəşriyyat və kitab ticarəti kataloqları buraxması sahəsindəki fəaliyyəti 1920-ci illərin axırı, 1930-cu illərin əvvəllərindən daha da genişlənməyə başlayır. Çapdan edilən nəşriyyat kataloqlarının araşdırılması göstərir ki, onlar ildən-ilə təkmilləşir, ədəbiyyatın qruplaşdırılması məqsəduyğun şəkildə həyata keçirilir. Bu kataloqlar oxucuların sorğularına tam cavab vermək məqsədilə çap edilmiş, eləcə də burada çap ediləcək bütün kitabların verilməsinə söz göstərilmişdir. Göründüyü kimi, “Azərnəşr” kitab nəşrinin bir çox problemlərini, o cümlədən təbliği və yayılması sahəsindəki məsələlərin həyata keçirilməsinə öz fəaliyyətində geniş yer vermişdir.

Dissertasiya işinin **ikinci fəsl** “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı fəaliyyətinin əsas istiqamətləri (1941-1990)” adlanır.

Bu fəsilə qarşıya qoyulan problem beş yarımfəsilə əhatə edilir: 1) “Azərbaycan kitabının sahə quruluşunda “Azərnəşr”in yeri”; 2) “Azərnəşr”in seriyalı nəşrlərinin təhlili”; 3) “Azərnəşr”in fəaliyyətində direktorların rolu”; 4) “Azərbaycan kitabının formalaşmasında və inkişafında “Azərnəşr”in redaktorlarının fəaliyyəti”; 5) “Azərbaycan tərcümə kitabı və “Azərnəşr”ə həsr edilmişdir.

Dissertasiya işinin II fəslinin birinci yarımfəslində tədqiq olunan dövrdə “Azərnəşr”in sahəvi kitab nəşrində yeri və roluna diqqət yetirilir.

1940-1950-ci illərdə “Azərnəşr”in II Dünya müharibəsi ilə əlaqədar vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzusunda kitablarla yanaşı, hərbi, hərbi-texniki və təbiət elmləri üzrə, o cümlədən azərbaycanca və rusca lüğətlər, ədəbiyyatşünaslıq, bədii ədəbiyyat üzrə də geniş fəaliyyət göstərdiyini qeyd etməliyik.

Bu fəsilə eyni zamanda “Azərnəşr”in seriyalı kitabların nəşri sahəsindəki fəaliyyəti də öz əksini tapmışdır. Kitabın təbliği və yayılması üçün ən zəruri vasitələrdən biri kitabın seriyalarla nəşri hesab edilir. Çünki kitabın mövzusu, məzmunu, onun ideya istiqaməti, oxucuya təsir dairəsi, seriyalarda bu və ya başqa şəkildə öz əksini tapır.

¹ Azərnəşrin ticarət qismi əxbarı. Bakı: Azərnəşr, 1924, s.1

“Azərnəşr” kitabları ilk dəfə seriyalarla 1924-cü ildən buraxmağa başlamışdır. 1920-1930-cu illərdə “Azərnəşr” müxtəlif seriyalarda çap etdiyi kitabları 2000-3000 nüsxə ilə, 1950-1960-cı illərdə 4000-5000 nüsxə ilə çap edirdisə, 1960-1980-ci illərdə “Azərnəşr”in seriyalarla buraxdığı kitabların tirajı (hər birinin) 6000-8000 min, bəzən isə 10 000-15 000 nüsxəyə çatmışdır. Əlbəttə, nəşriyyatın 10000-15000 nüsxə ilə çap etdiyi kitablar onu göstərir ki, nəşriyyat qarşısına qoyduğu məqsədə, yəni, öz çap məhsulunun müxtəlif oxucu qrupları arasında yayılmasına müəyyən qədər nail olmuşdur. Təəssüf hissi ilə qeyd etməliyik ki, 1990-cı illərdən sonra “Azərnəşr”in seriyalarla kitab nəşri sahəsindəki fəaliyyəti müəyyən qədər azalmışdır. Bunun əsas səbəbi iqtisadi çətinlik, ölkədəki müharibə şəraiti və oxucuların, başqa sözlə, alıcıların kitaba, ümumiyyətlə, mütaliyəyə maraqlarının azalması ilə əlaqədardır.

Dissertasiya işinin II fəslinin üçüncü yarımfəslində “Azərnəşr”in fəaliyyətində direktorların rolu tədqiq edilmişdir. “Azərnəşr”in təşkili və inkişafından söhbət gedərkən müxtəlif illərdə nəşriyyatda fəaliyyət göstərmiş nəşriyyat direktorlarının fəaliyyətinə diqqət və əhəmiyyət verməliyik. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında 1920-1940-cı illərdə direktor olmuş A.Yusifzadə, Məmmədzadə, R.Axundov, Ə.Pepinov, A.Qasimov, H.Zeynalli, Ə.Triniç, M.Cuvarlı, M.S.Ordubadı və b. xidməti nəticəsində respublikamızda “Azərnəşr”in fəaliyyəti genişlənmiş, ümumiyyətlə, kitabçılıq işi inkişaf etmişdir. Təkcə bir faktı qeyd edək ki, 1937-ci ildə Azərbaycanda 29 min vətəndaş "xalq düşməni" adı ilə damğalanaraq güllələndi. Belə ki, 1937-1938-ci illərdə Azərbaycanın minlərlə ziyalısı, o cümlədən “Azərnəşr”in direktorları: A.Yusifzadə, R.Axundov, Ə.Pepinov, Ə.Triniç və b. repressiyanın qurbanlarına çevrildi.

1941-1947-ci illərdə “Azərnəşr”də direktor olmuş H.Sultanova, müharibədən sonrakı illərdə İ.Nəzərov, A.Əfəndiyev, Q.Musayev, M.Əfəndiyev, N.Novruzov, M.Süleymanov, Ə.Xanbabayev, A.Mustafazadənin də fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. Bu şəxslərin hər biri Azərbaycanın tanınmış ziyalıları, nəşriyyat işçiləri hesab edilir. Çünki onlar ömürlərinin əsas hissəsini mətbuata, kitab nəşrinə, ayrı-ayrı nəşriyyatların fəaliyyətlərinə, onların təşkilinə və inkişafına həsr etmişlər. Məsələn, müharibədən sonrakı illərdə “Azərnəşr”in direktoru olmuş İ.Nəzərovun tərcümə işi sahəsində də böyük xidmətləri vardır. O, siyasi-ictimai, bədii ədəbiyyat tərcüməsi və redaktəsində fəal iştirak etmişdir.

Bu dövrdə müxtəlif sahələr üzrə kitab nəşrində, redaktəsində irəliləyişin əsas səbəblərindən biri “Azərnəşr”in direktorlarının bacarığı, elmi

səviyyəsi, ziyalılığı ilə də əlaqədar olmuşdur. A.Əfəndiyev “Azərnəşr”də orfoqraf, tərcüməçi, redaktor, şöbə müdiri vəzifələrində (1925-1939) çalışıb.

1980-ci illərdə “Azərnəşr”in fəaliyyətində onun direktorlarının xüsusi rolu olmuşdur. Məsələn, 1980-ci illərdə “Azərnəşr”in direktoru kimi çalışmış N.Novruzovun da fəaliyyəti diqqətəlayiqdir. Nazim Novruzovun direktor olduğu dövrdə “Azərnəşr”də Bədii ədəbiyyat redaksiyası (1984-cü ildə) yaradılır. O, “Azərnəşr”də çap olunan kitabların keyfiyyətini yüksəltmək məqsədilə “ən yaxşı kitab”, “ən yaxşı redaksiya”, “ən yaxşı siyasi-kütləvi kitab redaktoru” üçün müsabiqələr elan etmişdi. “Azərnəşr” bunun nəticəsində oxucuları daha sanballı, məzmunca daha keyfiyyətli kitablarla təmin etmək üçün imkanlar qazanmışdı.

“Azərnəşr”in direktorları içərisində Əjdər Xanbabayevin xidmətləri danılmazdır. O, Azərbaycan kitabının və kitabçılıq işinin inkişafında və Azərbaycan mədəniyyəti tarixində dərin izlər qoymuş şəxsiyyətlərdəndir.

“Azərnəşr”in inkişafında, ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatında rolunun genişlənməsində və dövrün tələbləri səviyyəsində təşkilində nəşriyyatın direktoru Azər Abdulla oğlu Mustafazadənin fəaliyyəti xüsusi qeyd olunmalıdır. A.Mustafazadənin Azərbaycan və rus dilini gözəl bilməsi onun tərcüməçi kimi formalaşmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir.

“Azərnəşr”in dövlət nəşriyyatı kimi qorunub saxlanılmasında, inkişafında, dövrün, zamanın tələblərinə uyğun şəkildə fəaliyyət göstərməsində direktor A.Mustafazadənin əməyi böyükdür.

Dissertasiya işinin II fəslinin əhəmiyyətli yarımfəsillərdən biri “Azərnəşr”in redaktorlarının fəaliyyətinə həsr edilmişdir. Azərbaycan kitabının nəşrə hazırlanmasında, redaktə edilməsində “Azərnəşr”də müxtəlif dövrlərdə işləmiş redaktorların fəaliyyəti danılmazdır. Çünki onlar əsərin dil və üslubunun formalaşmasında gərgin əmək sərf edirlər. “Azərnəşr”də işləyən redaktorlar sırasında vaxtilə baş redaktor vəzifəsində işləmiş M.Əfəndiyevin xüsusi rolu olmuşdur.

1980-ci illərdə “Azərnəşr”də fəaliyyət göstərmiş redaktorlardan: Ə.Ağayev, A.Rzayev, X.Vəzirov, Ə.Mustafayev, T.Quliyev, S.Mirzəyeva, N.Nəsirov və b. adlarını göstərmək olar. Araşdırma nəticəsində məlum oldu ki, “Azərnəşr”də XX əsrin 1960-1990-cı illərində peşəkar redaktorlar yetişmişdir. Bu redaktorların gərgin əməyi nəşriyyatın çap məhsulunun məzmunlu, keyfiyyətli və tərtibatının gözəl olmasına xidmət etmişdir.

Bu fəsildə verilən yarımfəsillərdən biri “Azərnəşr”in tərcümə kitabı sahəsindəki fəaliyyətinə həsr olunur. “Azərnəşr” müxtəlif dillərdən, xüsus-

silə rus dilindən Azərbaycan dilinə ədəbiyyatın tərcüməsinə də öz fəaliyyətində xüsusi yer vermişdir. Təsadüfi deyildir ki, 1925-1933-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının 12 nəfər tərcüməçi ştatı olmuşdur.

Bədii ədəbiyyatın nəşrindən söhbət gedərkən qeyd etməliyik ki, 1920-1940-cı illərdə Azərbaycan bədii ədəbiyyatı ilə yanaşı rus klassik yazıçılarının əsərlərinin tərcüməsinə və nəşrinə də diqqət yetirilmişdir.

1920-1940-cı illərdə “Azərnəşr”in fəaliyyətinin təşkilində, inkişafında dövrün ziyalıları, alimləri, tərcüməçiləri və digər sənət sahibləri böyük rol oynamışdı. Belə ki, bu nailiyyətlərən əldə edilməsində 1920-1940-cı illərdə “Azərnəşr”də fəaliyyət göstərən bir sıra tərcüməçilərin və redaktorların: Ə.Hacızadə, M.Kamil, X.İbrahim, Ə.Cavad, S.B.Behbud, İbrahimbəyli, Ə.Kəmiyev, S.Kamal, M.Babayev, Ə.Rüstəmzadə, T.Talıbzadə, D.Cavadlı, S.Quliyeva, A.K.Turani və b. fəaliyyəti diqqətəlayiq olmuşdur.

Dissertasiya işinin **üçüncü fəsl** **“Müstəqillik illərində Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının fəaliyyəti və inkişaf perspektivləri”** adlanır.

Bu fəsildəki materiallar iki yarımfəsildə öz əksini tapmışdır: 1) “Müstəqillik şəraitində “Azərnəşr”in çap məhsulunun quruluş təhlili”; 2) “Heydər Əliyevin əsərlərinin nəşrində “Azərnəşr”in rolu”. Bu yarımfəsillərdə “Azərnəşr”in müstəqillik illərindəki fəaliyyəti faktlar əsasında öz əksini tapmışdır. Nəşriyyat müstəqillik illərində öz hesabına maliyyələşərək fəaliyyətini davam etdirir: ictimai-siyasi, bədii, elmi-kütləvi, soraq-məlumat və s. üzrə kitab nəşrini həyata keçirir. Öz fəaliyyətində dövrün tələbatına uyğun oxucu sorğularına cavab verən çox maraqlı və əhəmiyyətli kitabların buraxılmasına: məsələn, vətən tarixinə, 1990-cı ilin yanvar faciəsinə, Qarabağ probleminə və s. xüsusi diqqət yetirir. Bu istiqamətdə nəşriyyat çox maraqlı, məzmunlu, elmi səviyyəsi, bədii və poliqrafik tərtibatı yüksək olan kitabları çapdan buraxır.

Nəşriyyatın çap məhsulu içərisində ümummilli lider H.Əliyevin müxtəlif sahələr, mövzular, problemlər üzrə əsərləri toplanılır və nəşriyyatda çoxcildliklər şəklində çapdan buraxılır. İndiyə qədər “Azərnəşr” H.Əliyevin müxtəlif sahələr və problemlər üzrə əsərlərini, çıxış, məruzə və nitqlərini külliyyat şəklində “Müstəqilliyimiz əbədidir” adı altında 46 cildə çapdan buraxmışdır. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri H.Əliyevin layiqli varisi olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin çıxış və məruzələrinin, nitqlərinin toplanılıb nəşr edilməsində də “Azərnəşr”in xüsusi xidmətləri vardır. Bu 23 cildədən ibarət çoxcildlik “İnkişaf məqsədimizdir” (nəşri davam edir) adlanır.

1991-ci il oktyabr ayının 18-də Milli Məclis Azadlıq bəyannaməsi, aktı qəbul etdi. Bu akt Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi fəaliyyətini əsaslandırdı. Ölkəmizdə müstəqil dövlətin yaranması müxtəlif xalq təsərrüfatı sahələrinin, elm, təhsil, maarif, mədəniyyət, o cümlədən nəşriyyatçılıq işinin inkişafı üçün münbit şərait yaratdı. Bu şərait mədəniyyətin, o cümlədən nəşriyyatçılıq fəaliyyətinin genişlənməsini, bəşəri və milli dəyərlərin nəzərə alınmasını şərtləndirdi. Doğrudur, müstəqilliyin ilk illərində nəşriyyatçılıq fəaliyyətində, kitab nəşrində böhranlı vəziyyət yaranı. Çünki respublikada fəaliyyət göstərən nəşriyyatların maddi-texniki bazası zəif idi, başqa sözlə, dövrün tələblərinə cavab vermirdi.

Məlum olduğu kimi, H.Əliyevin təşəbbüsü ilə 1999-cu ildə ölkəmizin tarixində ilk dəfə “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2000-ci ildə isə “Nəşriyyat işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi. Bu qanunlara və H.Əliyevin azərbaycançılıq fəlsəfəsi konsepsiyasına əsaslanmaqla müstəqil dövlətimizin kitabxanaçılıq və kitabçılıq işi sahəsində siyasəti formalaşdı, bu sahə mədəni quruculuğun tərkib hissəsi kimi dövlətimizin qayğısı nəticəsində uğurlu inkişaf yoluna qədəm qoydu. Müstəqil Azərbaycanda əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş mədəni siyasət müvəffəqiyyətlə davam etdirilməkdədir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyev ümummilli lider H.Əliyevin varisi kimi kitab və kitabçılıq işinə böyük əhəmiyyət verir. Onun imzaladığı bir sıra sərəncamlar respublikamızda nəşriyyat fəaliyyətinin yaxşılaşmasına, kitab nəşrinin genişlənməsinə əsaslı təsir göstərir. Məsələn, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyev 2004-cü il yanvar ayının 12-də kitabçılıq işi üçün çox əhəmiyyətli bir sərəncam imzalamışdır. “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamında deyilir: “Müstəqil Azərbaycan Respublikasında həyatın müxtəlif sahələrində aparılan islahatlar içərisində latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasının bərpa edilməsi böyük tarixi əhəmiyyət kəsb edir”.

Prezident olduğu illərdə H.Əliyevin “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” 18 iyun 2001-ci il tarixli və “Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün qeyd edilməsi haqqında” 9 avqust 2001-ci il tarixli fərmanları ölkənin ictimai-siyasi həyatında mühüm hadisə olmuş və latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasına keçidi bütövlükdə təmin etmişdir. Latın qrafikalı Azərbaycan əlifbası artıq həyatımızın bütün sahələrində tam yerini tutmuşdur. Bununla yanaşı, Azərbaycan ədəbiyyatı,

mədəniyyəti və elminin vaxtilə kiril qrafikası ilə çap olunmuş qiymətli nümunələrinin latın qrafikasında yenidən kütləvi nəşr olunması günün ən vacib məsələlərindəndir.

Dövlət müstəqilliyinin başlıca rəmzlərindən sayılan ana dilinə dövlət qayğısının daha da artmasını təmin etmək, Azərbaycan ədəbiyyatı, mədəniyyəti və elminin ən gözəl nümunələrini müasir dövrdə təbliğ etmək və gələcək nəsillərə çatdırmaq məqsədilə Azərbaycan dilində əvvəllər kiril qrafikasında çap olunmuş əsərlərin latın qrafikası ilə yenidən nəşrinin kütləvi şəkildə həyata keçirilməsi zərurətini nəzərə alaraq qərara alıram: “2004-cü ildə latın qrafikası ilə ilk mərhələdə çapı nəzərdə tutulan əsərlərin siyahısı təsdiq olunsun.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikasının bütün kütləvi kitabxanalarına və orta tədris müəssisələrindəki kitabxanalara latın qrafikası ilə yenidən çap olunmuş kitabların alınması üçün zəruri vəsaitin ayrılmasını təmin etsin”. Bu sərəncam ölkəmizdə qeyd olunduğu kimi, kütləvi nəşrlərin latın qrafikası ilə buraxılmasının əsasını qoydu.

Prezident İ.Əliyevin son dövrlərdə imzaladığı “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında”, “2005-2006-cı illərdə Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə çapı nəzərdə tutulan əsərlərinin siyahısının təsdiq edilməsi haqqında” və “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” və s. kimi böyük strateji əhəmiyyət kəsb edən sərəncamları və dövlət proqramları bu mənada diqqətəlayiqdir. Burada həmçinin dünya və Azərbaycan iqtisadiyyatının, kənd təsərrüfatının aktual problemlərinə, beynəlxalq əlaqələr və beynəlxalq münasibətlər üzrə nəşriyyatın çapdan buraxdığı kitabların təhlilinə geniş yer verilir.

İkinci fəslin ən mühüm yarımfəsillərindən biri “Heydər Əliyevin əsərlərinin nəşrində “Azərnəşr”-in rolu”na həsr edilmişdir. 1969-1990-cı illərdə H.Əliyevin ayrı-ayrı əsərləri Azərbaycan və rus dillərində çapdan buraxılmışdır. Məsələn, “Sov.İKP MK-nın iyul (1970) plenumu və Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatını daha da inkişaf etdirmək vəzifələri” (1970), “Sovet Azərbaycanı 50 ildə” (1970), “Respublikada tərəvəz, kartof və meyvə istehsalının və tədarükünün daha da artırılmasını təmin etməli”: (Azərbaycan KP MK-nın plenumunda Azərb. KP MK-nın birinci katibi Heydər Əliyev yoldaşın məruzəsi: 20 noyabr 1973-cü il) (1974), “Azərbaycan SSR Sovet xalqlarının qardaşlıq aləmində: Azərbaycan KP MK-nın və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Azərbaycan SSR-in və

Azərbaycan Kommunist Partiyasının 50 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yığıncaqda məruzə: 2 oktyabr 1970-ci il” (1975), “Azərbaycan Kommunist Partiyasının XXIX qurultayına Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin hesabat məruzəsi: 28 yanvar 1976-cı il” (1976), “Böyük Oktyabr Sosialist inqilabı və Asiya, Afrika və Latın Amerikası xalqlarının milli azadlıq hərəkatı” (Bakıda keçirilən Beynəlxalq elmi Konfransda məruzə: 26 may 1977-ci il) (1977), “Lenin yolu ilə Kommunizmə doğru: Respublika partiya fəalları yığıncağında məruzə: 17 oktyabr 1977-ci il” (1977), “Vidənımızın normaları ilə: H.Ə.Əliyev, Sov. İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi” (1979), “Qoy ədalət zəfər çalsın” (aktual müsahibə) (1981), “Sovet Azərbaycanı” (1981), “Sovet ədəbiyyatının yüksək borcu və amalı: Respublika yazıçılarının XII qurultayında nitq: 12 iyun 1981-ci il” (1981), “Gənclərin əmək, əxlaq və ideya-siyasi tərbiyəsini hər vasitə ilə gücləndirməli: Respublika Komsomolunun XXXI qurultayında nitq: 3 aprel 1982-ci il” (1982), “İctimai rəyi dərinədən öyrənməli: Elmi-praktik konfransda çıxışı 2 noyabr 1982” və s. göstərmək olar.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin ayrı-ayrı əsərləri ilə yanaşı ictimai-siyasi ədəbiyyatın tipologiyasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən çoxcildli əsərləri də (Heydər Əliyevin ikicildlik, dördcildlik, oncildlik əsərləri) nəşriyyat tərəfindən çapdan buraxılmışdır¹.

Bu yarımfəsildə H.Əliyevin əsərlərinin nəşri ilə bərabər, Azərbaycan kitabının inkişafı sahəsindəki rolu da aydınlaşdırılır. H.Əliyevin əsərlər külliyyatının 46 cildə buraxılması və oxucuların istifadəsinə verilməsi “Azərnəşr”in ictimai-siyasi ədəbiyyatın, başqa sözlə, sosial-siyasi ədəbiyyatın nəşri sahəsində həyata keçirdiyi ən böyük nailiyyətlərdən biridir. “Azərnəşr” ümummilli liderimiz H.Əliyevin layiqli davamçısı, varisi olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyevin çıxışlarını, nitqlərini, məruzələrini, bəyanatlarını, müraciətlərini özündə əks etdirən çoxcildliyin nəşrini də həyata keçirir. 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyevin əsərlərini əhatə edən əsərlər külliyyatını çapdan buraxmışdır. İstər ümummilli lider H.Əliyevin, istərsə də, Prezident İ.Əliyevin çoxcildliklərinin, yəni külliyyatlarının nəşri “Azərnəşr” tərəfindən davam

¹ Allahverdiyev B.V. Heydər Əliyev və Azərbaycan kitab nəşri mədəniyyəti (Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 85 illiyinə həsr olunur) // Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübə jurnal, 2010, №2, s.10.

etdirilir. Fikrimizcə, “Azərnəşr”in bu sahədəki fəaliyyəti Azərbaycan kitab nəşri mədəniyyətində əhəmiyyətli mədəni hadisə kimi qeyd olunmalıdır.

Göründüyü kimi, H.Əliyevin kitab və kitabçılıq işinin inkişafına öz ideyaları, fikir və mülahizələri təsir etdiyi kimi, onun öz əsərləri, məruzələri, nitq və çıxışları haqqında olan ədəbiyyat ildən-ilə çoxalmış, nəticədə Azərbaycan kitabının inkişafına əsaslı təsir göstərmişdir. H.Əliyevin irsi daim öyrəniləcək və ayrı-ayrı nəşriyyatlar tərəfindən müxtəlif tiplərdə və nəşr tiplərində kitablar buraxılacaqdır. Bu faktlar H.Əliyevin Azərbaycan kitabının ideya istiqamətinin zənginləşməsindəki xidmətini göstərir.

Dissertasiya işi nəticə ilə başa çatır. Dissertasiya işinin nəticəsində qarşıya qoyulan problem ümumiləşdirilir. “Azərnəşr”in fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması üçün bir sıra təklif və tövsiyələr də verilir.

Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının nəşriyyatçılıq fəaliyyətinin təşkili və inkişaf etdirilməsi üçün aşağıdakı təklifləri və tövsiyələri nəşriyyatın gələcək fəaliyyətində nəzərə alınması məqsəduyğun olardı:

- “Azərnəşr” kitabların nəşrinin təşkilində, təbliği və yayılmasında cəmiyyətin siyasi, sosial, mədəni və informasiya şəraitini əsas götürməlidir;

- “Azərnəşr” özünün çap məhsulunun yayılması, öyrənilməsi və istifadəsini yaxşılaşdırmaq məqsədilə reklam və təbliğat vasitələrindən, xüsusilə radio, televiziya və kütləvi informasiya vasitələrindən sistemli şəkildə istifadə etməlidir;

- Zənnimizcə, “Azərnəşr”in fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə onun özünün mətbəəsinin olmasını zəruri sayırıq; Çünki nəşriyyatın yarandığı ilk illərdə onun mətbəəsi və kitab mağazası olmuşdur;

- Dövr tələb edir ki, erməni terrorizminə və Qarabağ probleminə dair nəşriyyat müxtəlif dillərdə kitab buraxılışını sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirməlidir;

- Erməni terrorizminə və Qarabağ probleminə aid kitab nəşrini yaxşılaşdırmaq məqsədilə bu istiqamətdə kitab nəşrini həyata keçirən ayrıca şöbənin, redaksiyanın təşkil edilməsini zəruri hesab edirik;

- Elmi, texniki, mədəni, ədəbi əlaqələrin genişləndiyi indiki şəraitdə nəşriyyatda ayrıca tərcümə ilə məşğul olan redaksiyanın da təşkil edilməsi məqsəduyğundur;

- Fikrimizcə, “Azərnəşr”in o dövrdəki təcrübəsi və kitab nəşri ənənəsi indi nəzərə alınsa, çox yaxşı olar. Belə ki, torpaqlarımızın müəyyən hissəsinin işğal altında olmasını nəzərə alaraq nəşriyyatlarımız hərbi və vətənpərvərlik mövzusunda, habelə hərbi, hərbi texniki kitabın nəşrinə öz

fəaliyyətlərində geniş yer verməlidir. Yaxşı olardı ki, bu cür ədəbiyyatın buraxılması dövlət tərəfindən maliyyələşəydi;

- Nəşriyyatın fəaliyyətinin dövrün tələblərinə uyğun qurulması kitab nəşrində dünya standartları səviyyəsində fəaliyyətinin təşkil və inkişaf etdirilməsi üçün gənc ixtisaslı kadrlarla (texniki redaktor, bədii redaktor, elmi redaktor, tərcümə ədəbiyyatının redaktoru və b.) təmin edilməsi zəruridir;

- Nəşriyyat öz çap məhsulunu əks etdirən nəşriyyat və kitab ticarəti kataloqlarını (yarandığı ilk illərdə olduğu kimi) ildə bir dəfə buraxılmasını vacib hesab edirik;

- Nəşriyyatın ən yaxşı ənənələrindən biri kitabın seriyalarla buraxılmasıdır. Müasir dövrdə nəşriyyatın bu ənənəni davam etdirməsini zəruri hesab edirik;

- Sovet dönmində olduğu kimi, müasir dövr tələb edir ki, həm də Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının inkişafı imkan verir ki, nəşriyyat üçün ayrıca bina tikilsin;

- Kitab nəşrində oxucu sorğu və tələbatlarının nəzərə alınması da məqsədəuyğundur;

- Nəşriyyat oxucu qruplarının elmi səviyyəsinin durmadan artdığını nəzərə alaraq, buraxdığı nəşrlərin tirajının artırılmasına, ümumiyyətlə, tiraj siyasətinin dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılmasına səy göstərsin;

- Müasir dövrdə kitabın nəşr formasının dəyişdiyini və inkişafını nəzərə alaraq nəşriyyat tərəfindən elektron nəşrlərin nəşrə hazırlanması və buraxılmasını da zəruri hesab edirik;

- Nəşriyyatın özünün mətbəəsinin olması və mətbəənin yeni çap texnika və texnologiyaları ilə təmin edilməsi məqsədəuyğundur.

Dissertasiya işinin əsas məzmunu müəllifin nəşr olunmuş aşağıdakı məqalə və tezislərində öz əksini tapmışdır.

1. Kitabın növlərə və tiplərə bölünməsinə şərtləndirən əlamətlər sisteminin müasir şərhini //“Dil və ədəbiyyat” beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2006, 6 (54), s.174-176.
2. Kitabın tipologiyasının nəzəri aspektlərinin işlənməsində azərbaycanlı kitabşünas alimlərin fəaliyyətinin təhlili //Tezis. “Ümummilli lider Heydər Əliyevin 85 illik yubileyinə əsr olunmuş elmi konfransın materialları” Bakı, 2008, s.257-259.

3. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının yaranması tarixindən (1923-1930-cu illər) //Tezis. Aspirantların və gənc tədqiqatçıların XIII Respublika Elmi Konfransının materialları. Bakı, 2009, s.92-94.
4. Səlim Əhmədov – Texniki redaktor kimi //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi nəzəri və təcrübi jurnal. 2009, №1 (5). s.84-88.
5. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının – “Azərnəşr”in kitabın təbliği və yayılmasında rolu //Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri, Bakı, 2010, №1, s.300-306.
6. Azərbaycan kitabının redaktəsində Səlim Əhmədovun fəaliyyəti //Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri, Bakı, 2010, №2, s.309-315.
7. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”in kitabların seriyalarla nəşr edilməsində rolu və yeri //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. Bakı, 2010, №1 (6), s.39-47.
8. İlyas Tapdıq redaktor kimi //Dil və ədəbiyyat beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2010, №1 (72), s. 276-278.
9. Müasir informasiya mühitində nəşriyyatların rolu //Dil və ədəbiyyat beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2010, №3 (74), s.345-348.
10. Müasir informasiya mühitində nəşriyyatların rolu (“Azərnəşr”in materialları əsasında) //Tezis. “Müasir informasiya məkanı və kitabxanalar” Respublika elmi konfransının tezis və məruzələri”. Bakı, 2010, s.95-98.
11. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının – “Azərnəşr”in kitabın təbliği və yayılmasında rolu //Tezis. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Doktorların və gənc tədqiqatçıların XIV respublika elmi konfransının materialları. Bakı, 2010, s.68.
12. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”in kitabların seriyalarla nəşr edilməsində rolu və yeri //Tezis. Ümummillli liderimiz Heydər Əliyevin anadan olmasının 87-ci ildönümünə həsr olunmuş Gənc tədqiqatçıların ümumrespublika elmi konfransı. Bakı, 2010, s.273-275.
13. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr” 90 //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. Bakı, 2010, №2 (7), 60-69.
14. Cəfər Cəbbarlıının əsərlərinin nəşrində “Azərnəşr”in yeri //Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri. 2011, №2, s.271-276.
15. İlyas Tapdıqın əsərlərinin redaktor təhlili //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. Bakı, 2011, №2 (7), s.42-54.
16. Nəriman Nərimanovun əsərlərinin nəşri xüsusiyyətləri (“Azərnəşr”in materialları əsasında) //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. Bakı, 2012, №1 (9), s.43-62.

17. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı bu gün //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. Bakı, 2012, №2 (10), s.23-37.
18. Tədris kitablarının yaranmasında və inkişafında “Azərnəşr”in rolu //Filologiya məsələləri. Bakı, 2012, №7, s.84-94.
19. Азернешр и роль каталогов в изучении библиографииических данных //«Научная дискуссия: вопросы физики, математики, информатики»: материалы 11 международной заочной научно-практической конференции (19 сентября 2012 г.) Москва: Изд. «Международный центр науки и образования», 2012, с.107-114.
20. Место и роль Азербайджанского Государственного Издательства «Азернешр» в серийном издании книг (1920–1980 гг.) //Теория и практика современной науки : материалы VII Международной научно-практической конференции, г. Москва, 3–4 октября 2012 г. В 2 т.: т. I / Науч.-инф. издат. центр «Институт стратегических исследований». Москва: Изд-во «Спецкнига», 2012, с.142-154.
21. “Azərnəşr”in direktorları haqqında mülahizələrim //Tezis. Qloballaşma şəraitində kulturoloji innovasiyalar və sosial-mədəni inkişaf adlı Beynəlxalq konfransın materialları. 21-22 dekabr. -2012-ci il (AMİU-nun 90 illiyinə həsr olunur). Bakı: Təknur, 2012, s.126-133.
22. “Azərnəşr”in direktorları haqqında mülahizələrim //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal 2012, №3, (13), s.31-35.
23. Azərbaycan kitabının formalaşmasında və inkişafında “Azərnəşr”in redaktorlarının fəaliyyəti //Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya elmi-nəzəri, metodik və təcrübi jurnal. Bakı, 2012, № 2 (31), s.65-79.
24. Heydər Əliyevin əsərlərinin nəşrində “AZƏRNƏŞR”in rolu //Tezis. Ümummilli lider H.Əliyevin anadan olmasının 90 illiyinə həsr olunmuş “Heydər Əliyev irsində kitab və kitabxana məsələləri” mövzusunda Respublika Elmi Konfransı (02 may, 2013-cü il), s.25-28
25. Роль Азернешра в возникновении и развитии учебников (1920-1940 г.г.) //«Межкультурные коммуникации». Тбилиси, 2013, №20, с.173-181.
26. Heydər Əliyevin əsərlərinin nəşrində “Azərnəşr”in rolu //Tezis. Ümummilli lider H.Əliyevin anadan olmasının 90 illiyinə həsr olunmuş “Heydər Əliyev irsində kitab və kitabxana məsələləri” mövzusunda Respublika Elmi Konfransının tezisləri, Bakı, 02 may, 2013, s.25-32.
27. Heydər Əliyevin əsərlərinin nəşrində “Azərnəşr”in rolu //Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri: Ali məktəblərarası elmi məqalələr məcmuəsi, 2013, №3 s.348-352.

28. Azərbaycan tərcümə kitabı və “Azərnəşr” //Filologiya məsələləri, 2013, №7, s.394-400.
29. “Mətbuat sarayı” – “Azərnəşr”in binasının tikilməsi haqqında yeni faktlar //Tarix və onun problemləri: nəzəri, elmi, metodik jurnal, Bakı, 2013, №3, s.167-172.
30. Место и роль азербайджанского государственного издательства – “Азернешра” в педагогическом просвещении масс (1920-1980 гг.) //Вектор науки Тольяттинского государственного университета Серия: Педагогика, психология Основан в 2010 г. № 4 (15), 2013 Ежеквартальный научный журнал, с.11-13
31. Kitab aparatının mahiyyəti və quruluşunun elmi təhlili //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal 2014, №1, (15), s.44-49
32. Издательство «Азернешр»: роль каталогов в продвижении книги и чтения //«Вестник БАЕ» № 2'2014, с.83-85
33. «Дворец Прессы»: Новые факты строительства здания «Азернешр» //Вектор науки Тольяттинского государственного университета Основан в 2010 г. Серия: Экономика и управление 2014 г. № 2 (17), 2014 Ежеквартальный научный журнал, с.5-7
34. “Azərnəşr”in ayrı-ayrı elm sahələri üzrə kitab nəşri və çap məhsulunun təhlili (1920-1940) //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. 2014, №1, (16), s.17-27.
35. Azərbaycan kitabının sahə quruluşunda “Azərnəşr”in yeri (1941-1950) //Tezis. BDU-nun 95 illiyinə həsr olunmuş Kitabxana-informasiya və nəşriyyat fəaliyyətinin müasir problemləri mövzusunda Respublika Elmi konfransının materialları. Bakı: “Mütərcim”, 25 dekabr, 2014-cü il, s.70-76.
36. “Azərnəşr”in ayrı-ayrı elm sahələri üzrə kitab nəşri sahəsindəki fəaliyyəti (1920-1940) //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal. 2014, №2, (16), s.17-27.
37. Azərbaycan kitabının sahə quruluşunda “Azərnəşr”in yeri (1960-1990) //Tezis. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı Dövlət Universiteti. Ümummillî lider Heydər Əlirza oğlu Əliyevin anadan olmasının 92 illiyinə həsr olunmuş “Müasir dövrdə Kitabxana-informasiya fəaliyyətinin və kitabşünaslığın müasir problemləri” Respublika Elmi Konfransının tezisləri. 7 may, 2015, s.55-60.
38. Redaktorluq zirvəsi //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal, 2015, №1., s.59-64

Лейла Габиль гызы Абасова

**Азербайджанское Государственное Издательство
«Азернешр» - создание и деятельность
РЕЗЮМЕ**

Диссертация состоит из «Введения», трёх глав, «Заключения» и списка использованной литературы.

Во «Введении» обосновываются актуальность темы, научная новизна, теоретическая и практическая значимость работы; даются сведения о степени изученности темы, об объекте, предмете, целях, задачах, методах, источниках исследования, об апробации и структуре диссертации.

Первая глава «Из истории создания и развития Азербайджанского Государственного Издательства (1920-1940)» состоит из четырёх подглав, в которых подробно рассматриваются факторы, обусловившие создание Азербайджанского Государственного Издательства; анализируются книги, посвященные различным областям науки. На основе конкретных фактов отмечается роль «Азернешра» в создании и развитии учебной литературы; особое внимание уделяется деятельности «Азернешра» в пропаганде и распространении азербайджанской книги.

Вторая глава «Основные направления деятельности Азербайджанского Государственного Издательства (1941-1990)» состоит из пяти подглав, в которых определяется место «Азернешра» в областной структуре азербайджанской книги; анализируются серийные публикации «Азернешра»; особо отмечается деятельность редакторов в формировании и развитии азербайджанской книги. На основе конкретных фактов рассматривается и такая немаловажная проблема, как азербайджанская переводческая книга и «Азернешр».

Третья глава «Деятельность и перспективы развития Азербайджанского Государственного Издательства в годы независимости» состоит из двух подглав. В них даётся подробный анализ структуры печатной продукции «Азернешра» в период независимости; особо отмечается вклад «Азернешра» в издание трудов общенационального лидера Гейдара Алиева.

В «Заключении» обобщаются основные результаты и выводы исследования.

**Establishment and activity
of Azerbaijan State Publishing House – “Azernashr”
SUMMARY**

This thesis deals with the formation and activity of Azerbaijan State Publishing House”- “Azernashr”.

The thesis consists of “Introduction” three chapters, “Conclusion” and list of references.

In the “Introduction” are substantiated the urgency of the subject, scientific novelty, theoretical and practical significance of the work; is given the information about the level of study of this theme, about the object, subject, purpose, tasks, methods, sources of the research, appraisal and structure of the thesis.

The first chapter “History of foundation of Azerbaijan State Publishing House (1920-1940)” consists of four subchapters:

1) “The factors influenced on the foundation of Azerbaijan State Publishing House” 2) The analysis of published books and printed products in several scientific fields by “Azernashr” 3) The role of “Azernashr” in creation of educational books and their improvement 4) The activity of “Azernashr” in promoting and distributing of Azerbaijani book.

The second chapter is called “The main directions of the activity of Azerbaijan State Publishing House (1941-1990)”. This chapter consists of five subchapters: 1) The place of “Azernashr” in the areal structure of the Azerbaijani books. 2) The analysis of the publications by “Azernashr” with series 3) The directors’ role in the activity of “Azernashr” 4) The editors’ role in formation and improvement of Azerbaijani books 5) Azerbaijani translation books and “Azernashr”

The third chapter is called “The activity of “Azernashr” during the period of independence”. It consists of two subchapters: 1) The structural analysis of printed products of “Azernashr” in the independence years. 2) The role of Azernashr in the publishing of national leader Heydar Aliyev’s works.

In “Conclusion” are generalized the main results of the research.

Çapa imzalanıb: 17.11.2015.
Format: 60x84 1/16. Tiraj: 100.

«Mütərcim» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi
Bakı, Rəsul Rza küç., 125
tel./faks 596 21 44
e-mail: mutarjim@mail.ru

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

БАКИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

На правах рукописи

ЛЕЙЛА ГАБИЛЬ ГЫЗЫ АБАСОВА

**АЗЕРБАЙДЖАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
– «АЗЕРНЕШР» СОЗДАНИЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ**

Специальность: 3356.01 – Библиотечковедение,
библиографоведение и книговедение

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**диссертации на соискание ученой степени
доктора философии по истории**

БАКУ – 2015